

ชื่อสมุนไพร กะทกรก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Passiflora foetida* L.

ชื่อสามัญ Fetid passionflower,

Scarletfruit passionflower, Stinking
passion flower

ชื่อท้องถิ่น ผักขี้หิด (เลย), รุ่งนง

(เพชรบูรณ์), เงาะป่า (กาญจนบุรี)

เถาเงาะ เถาสิ่งโต (ชัยนาท), ยันฮ้าง

(อุบลราชธานี), เยี่ยววัว (อุดรธานี)

ผักปวง (สกลนคร), หล้าถลกบาตร

(พิษณุโลก อุตรดิตถ์), เครือขนตาช้าง (ศรีสะเกษ), ตำลึงฝรั่ง ตำลึงทอง ผักขี้ริ้ว ห่อทอง (ชลบุรี), รกช้าง

(ระนอง), หล้ารกช้าง (พังงา), ผักแคบฝรั่ง (ภาคเหนือ), รก (ภาคกลาง), กระโปรงทอง (ภาคใต้), ละพูบาปี

(มลายู นราธิวาส ปัตตานี)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้เถาเลื้อย มีอายุประมาณ 2-5 ปี มีมือสำหรับใช้ยึดเกาะ และมีขนขึ้นปกคลุมอยู่ทุกส่วน และทุก
ส่วนของลำต้นเมื่อนำมาขยี้จะทำให้เกิดกลิ่นเหม็นเขียว ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการใช้เมล็ด และเจริญเติบโตได้ดีในที่
ราบ

ใบ ใบเดี่ยวออกเรียงสลับ ลักษณะของใบเป็นรูปหัวใจ ปลายใบแหลม โคนใบเว้า ส่วนขอบใบเว้าเป็น
3 แฉก แผ่นใบมีขนสีน้ำตาลขนาดเล็กขึ้นทั้งสองด้าน และที่ขนมีน้ำยางเหนียว

ดอก ดอกเดี่ยว ออกตามซอกใบ 10 กลีบ กลีบดอกด้านนอกเป็นสีเขียวย่อมน ส่วนกลีบด้านในเป็นสี
ขาว มีกระบังรอบเป็นเส้นฝอยมีสีขาวโคนม่วง ส่วนกลีบเลี้ยงของดอกเป็นเส้นฝอย ดอกมีก้านชูเกสรร่วม แยก
เป็นเกสรตัวผู้ประมาณ 5-8 ก้าน ส่วนก้านเกสรตัวเมียมีประมาณ 3-4 ก้าน รังไข่เกลี้ยง

ผลหรือลูก ลักษณะเป็นรูปกลม ผลเมื่ออ่อนเป็นสีเขียว เมื่อสุกแล้วจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองอมสีส้ม และ
มีใบประดับเส้นฝอยคลุมอยู่ ภายในผลมีเนื้อหุ้มเมล็ดใสและฉ่ำน้ำ (คล้ายกับเมล็ดแมงลักแช่น้ำ) มีรสหวาน
แบบปะแล่ม ออกดอกออกผลในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน

การนำไปใช้ประโยชน์

ยอดอ่อน ผลอ่อน ผลสุก ผลแก่ รวมทั้งรากหุ้ม สามารถใช้รับประทานเป็นผักสด หรือนำมาต้มหรือลวก
เป็นผักจิ้มน้ำพริก และนำมาทำแกงเลียง และยังสามารถนำมาปั่นทำเป็นเครื่องดื่มได้ ส่วนในด้านทาง
การเกษตรสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นยาฆ่าและป้องกันแมลงศัตรูพืชได้ ใช้ปลูกเป็นพืชคลุมดินและทำปุ๋ย
หมักได้ เนื่องจากต้นกะทกรกมีกลิ่นเหม็นเขียว จึงช่วยป้องกันไม่ให้สัตว์เข้ามาทำลายได้ ส่วนใบนำมาทำให้
ละเอียดคั้นเอาแต่น้ำใช้พอกรักษาสิวได้

สรรพคุณทางยา

1. ผลสุกมีรสหวานเย็น ช่วยบำรุงปอด
2. เมล็ดแก้อาการท้องอืดเฟ้อ ช่วยทำให้ผายลม
3. รากสดหรือตากแห้งใช้ชงกับน้ำดื่มเป็นชา ช่วยให้สดชื่น
4. ต้นเป็นยาบำรุงหัวใจ
5. เปลือกใช้เป็นยาชูกำลัง ช่วยบำรุงปอด
6. ใบช่วยขับพยาธิ
7. ช่วยแก้อาการหวัด คัดจมูก อาการไอ ขับเสมหะ
8. รากช่วยแก้ความดันโลหิตสูง

เอกสารอ้างอิง

เมตไทย. (2563) กระทกรก. สืบค้น 1 เมษายน 2565, จาก <https://medthai.com/กระทกรก/>